

СПІРАЛЬ МОВЧАННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

ХОРОЛЬСЬКА Я.,

здобувач вищої освіти, факультет торгівлі та маркетингу,
Державний торговельно-економічний університет, Україна

Теорія спіралі мовчання, запропонована Елізабет Ноель-Нойман у 1970-х роках, є важливим інструментом для аналізу процесів формування та вираження громадської думки. Вона пояснює, як індивіди схильні приховувати свої погляди, якщо вважають їх такими, що суперечать думці переважаючої більшості. Це породжує ефект зворотного зв'язку, у якому мовчання тих, хто має альтернативні погляди, ще більше підсилює домінування загальноприйнятих позицій. Така ситуація створює враження, що альтернативні думки є маргінальними, навіть якщо насправді вони мають широку підтримку.

З розвитком соціальних мереж та цифрових комунікаційних платформ теорія спіралі мовчання набула особливої актуальності. Цифрові платформи не лише виступають майданчиками для висловлення думок, але й створюють умови для посилення ефекту спіралі мовчання через алгоритми, що підсилюють видимість популярних поглядів. Масмедіа та соціальні мережі, будучи основними каналами комунікації у сучасному суспільстві, формують сприйняття того, які думки є соціально прийнятними, а які – ні. Вони здатні створювати середовище, у якому певні позиції отримують перевагу, а інші маргіналізуються або взагалі виключаються з публічної дискусії.

У цій статті теорія спіралі мовчання аналізується у контексті сучасних комунікаційних реалій, із акцентом на її вплив на процеси формування громадської думки та поведінки індивідів у цифрову епоху. Дослідження розглядає конкретні випадки, зокрема, роль спіралі мовчання у політичних дискусіях, у контексті важливих соціальних тем, таких як права людини чи екологічні питання. Особлива увага приділяється тому, як цифрові медіа можуть як посилювати, так і послаблювати ефект спіралі мовчання, надаючи платформу для альтернативних голосів або, навпаки, сприяючи домінуванню односторонніх наративів. Мета дослідження полягає у глибшому розумінні механізмів теорії «спіралі мовчання» та її значення у формуванні громадської думки в умовах сучасного інформаційного простору.

Основні дослідження, включно з основною роботою Ноель-Нойман, підкреслюють роль сприйнятої громадської думки у впливі

на індивідуальне самовираження. Подальші дослідження розширили застосування теорії до соціальних мереж, продемонструвавши, як онлайн-середовище може посилювати або послаблювати ефекти спіралі, про що детальніше можна прочитати у роботах Куцюруба, Купцова та інших інтернет джерелах. Зокрема, й про те, як анонімність і групова динаміка у соціальних платформах впливають на готовність висловлюватися.

У основі «спіралі мовчання» закладені певні чинники до яких відносяться досить складні психологічні та соціальні аспекти. Серед них – страх ізоляції, який змушує людей приховувати свою думку, якщо вони вважають, що вона є непопулярною. Цей страх зумовлений природним прагненням людини до соціального визнання та відчуття приналежності до певної спільноти. Коли люди відчують, що їхні погляди не збігаються з думкою більшості, вони можуть обрати мовчання замість того, щоб висловити власну думку, й тим паче відстоювати її [2].

Крім страху ізоляції, чи неприйняття не популярної думки, причиною мовчання може бути страх втрати роботи, певної соціальної позиції, репутації, зруйнування кар'єри. Часом деякі відомі співаки, актори, та інші медійні особи можуть не висловлювати власної політичної позиції, або ж уникати розмов чи коментарів з приводу певних подій, та навіть замовчувати свою приналежність до певних спільнот, побоюючись втратити прихильність та підтримку своїх фанатів, й що ще гірше зазнати осуду та булінгу, за не популярну думку. Тому деякі публічні особи вважають, що таке мовчання безпечніше для їх здоров'я й добробуту [6; 8].

Не менш важливим моментом, є роль соціальних мереж. У час коли Майже у кожного є телефон та різні соціальні мережі, що посилюють висвітлення думок більшості, а точніше роблять їх помітнішими, створюючи середовище, в якому представники меншин можуть відчувати себе відчуженими. Інколи при активному поширенню контенту, який збігається з домінуючими думками, можуть виникати ситуації в яких користувачі сприйматимуть ці переконання як більш розповсюджені та правильні, ніж вони є насправді. У результаті виникає середовище, в якому люди відчують тиск, змушуючи себе відповідати уявній більшості, що посилює їхнє мовчання.

Також, вплив засобів масової комунікації безпосередньо формує уявлення про погляди більшості. Наприклад, ЗМІ часто висвітлюють одну конкретну точку зору, ігноруючи інші, у результаті чого, аудиторія вважає, що певна думка більш загально прийнята. Таке спотворене уявлення здатне впливати на бажання людей вислов-

лювати свою думку, оскільки вони відчуватимуть, що їхні відмінні від інших погляди не лише непопулярні, але й недооцінені чи проігноровані суспільством [3].

Говорячи про соціальні мережі варто зауважити, що якщо опитування є анонімним, то швидше за все, відсоток людей які брали у ньому участь буде більшим, і що ще не менш важливо, це те що учасники такого опитування з більшою вірогідністю відповідатимуть чесно, обираючи саме той варіант, відповідь якого найбільше відповідатиме їхнім інтересам. Адже суть анонімного опитування в тому що інші учасники не зможуть побачити хто і як відповідав на питання, тим самим частково звільняючи опитаних від соціального тиску у випадку якщо обраний варіант виявився в меншості, та відповідальності за зроблений вибір [5].

Явище спіралі мовчання, можна спостерігати у різних ситуаціях, зокрема й у політиці, одним з таких випадків можна вважати президентські вибори у США 2016 року, коли багато виборців повідомили, про своє не бажання публічно підтримувати Дональда Трампа через суперечки які виникнули під час виборчої кампанії, що згодом хоч і не значно та все ж вплинуло на рівень підтримки цього кандидата. [7]

Наступним вдалим прикладом дії спіралі мовчання можна вважати замовчування російських ЗМІ наявності протестів проти війни з Україною, або ж подання такої діяльності як дискредитацію армії РФ, намагаючись утримувати ідею протесту у меншості, забороняючи її поширення як у побуті так і у соціальних мережах [4]. Обидва приклади демонструють, як масові комунікації здатні моделювати громадську думку, обмежуючи вираження альтернативних поглядів та посилюючи домінуючі наративи. В умовах, коли контроль над інформаційними потоками стає більш жорстким, роль спіралі мовчання у формуванні суспільної думки набуває особливого значення.

Теорія спіралі мовчання, дозволяє краще зрозуміти, чому деякі люди не бажають висловлювати, і тим паче відстоювати власну думку, якщо вона буде у меншості, або користуватиметься не такою популярністю як інші думки та ідеї. Пояснюючи таку поведінку різними психологічними та соціальними чинниками, до яких відносяться страх ізоляції, суспільного осуду, та неприйняття. Крім того, дію даної теорії можна спостерігати у соціальних мережах, зокрема у роботі ЗМІ, які висвітлюють лише переважаючу думку, надаючи їй більшої вагомості, та представляючи її як більш прийнятну. Змушуючи почуватися проігнорованими, прихильників думки яка не є домінуючою. Тим самим, ця теорія показує що має вплив не лише на

побутове життя, а й у медійному та політичному просторі теж. Тож це дослідження демонструє на скільки важливо вміти давати раду труднощам, спричиненими спіраллю мовчання, адже долаючи ці труднощі можна значно покращити умови для розвитку суспільства, та сприяти тому щоб усі голоси були почутими. Вивчення спіралі мовчання дозволяє глибше зрозуміти психологічні та соціальні механізми, які стоять за формуванням громадської думки. Це знання може бути використане для підвищення якості комунікаційних стратегій у суспільстві, де всі голоси мають бути почутими, незалежно від їхньої популярності. У сучасному інформаційному просторі, де роль медіа та соціальних мереж у формуванні суспільних наративів лише зростає, подолання впливу спіралі мовчання може сприяти більш відкритому та інклюзивному діалогу.

Список використаних джерел

1. Іванов, В. (2001). Основні теорії масової комунікації і журналістики: Навчальний посібник. За науковою редакцією В. В. Різуна. К.: Центр Вільної Преси. URL: <https://www.aup.com.ua/uploads/TMbook.pdf>

2. Купцова, І. (2013). Імідж-технології у виборчих кампаніях: формування електоральної стратегії. Гілея науковий вісник, (75), 435–437.

3. Куцюруба, К. О. (2014). Вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток громадянської протестної активності. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць. наук. ред. Канцелярук Б., Вип. 8. Київ: КиМУ.

4. Центр протидії дезінформації. (2022, 23 червня). ЦПД пояснює як працює механізм «спіралі мовчання». URL: https://cpd.gov.ua/glossary/mechanisms/czpd_poyasnyuye-mehanizm-spirali-movcha/

5. Borkowicz, P. (2024, May 23). Anonymous surveys vs personal surveys. Survalyzer. URL: <https://survalyzer.com/anonymous-surveys-vs-personal-surveys/>

6. Dunham, L. (n.d.). 7 famous faces who struggled with the pressure of social media. BBC. URL: <https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/CzDYh8bDRcYKKJBMxnXY5Z/7-famous-faces-who-struggled-with-the-pressure-of-social-media>

7. Retro Report. (2020, October 5). Enemies of the People: Trump and the Political Press. URL: https://retroreport.org/video/enemies-of-the-people-trump-and-the-political-press/?gad_source=&gclid=CjwKCA

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВИСВІТЛЕННЯ

ХРОМЕЦЬ В.,

ст. викладач кафедри психології,
канд. наук з державного управління,
Українська євангельська теологічна семінарія, Україна

Інформаційне висвітлення проблеми емоційного вигорання батьків дітей з аутизмом є важливим аспектом, який сприяє підвищенню обізнаності суспільства про їхні потреби і труднощі. Батьки, які виховують дітей з аутизмом, стикаються з тривалим стресом, ізоляцією, емоційною та фізичною виснаженістю, тому привернення уваги до цієї теми може допомогти не лише самим родинам, а й всій громаді зрозуміти і підтримати їх.

Засоби масової інформації та соціальні мережі відіграють ключову роль у висвітленні проблеми емоційного вигорання батьків дітей з аутизмом. Завдяки статтям, телепередачам, документальним фільмам та інтерв'ю з батьками та фахівцями, ЗМІ можуть глибше розкривати щоденні виклики та потреби цих родин.

Документальні фільми та інтерв'ю з батьками, які діляться своїми історіями, допомагають широкій аудиторії краще зрозуміти реалії життя сімей, що виховують дітей з аутизмом. Такі матеріали можуть висвітлювати як труднощі, з якими стикаються батьки, так і їхні стратегії подолання стресу та збереження психологічного здоров'я.

Соціальні мережі також стають важливою платформою для обміну досвідом та підтримки батьків. Вони можуть ділитися своїми історіями, отримувати поради та емоційну підтримку від інших батьків, які опинилися в подібних ситуаціях. Такий обмін досвідом та взаємна підтримка відіграють важливу роль у запобіганні емоційному вигоранню.

Загалом, висвітлення проблеми емоційного вигорання батьків дітей з аутизмом у ЗМІ та соціальних мережах сприяє підвищенню